

Τι άλλαξε την εποχή της πανδημίας στον βαθμό αυτονομίας κατά την εγγραφή σε πρόγραμμα κατάρτισης στο Δημόσιο Πειραματικό Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΔΠΙΕΚ) Πάτρας

Γιωτόπουλος Γεώργιος

M.Ed., M.Sc., PhD(c) Υποδιευθυντής στο ΔΠΙΕΚ Πάτρας
ggiotop@gmail.com

Απέργη Όλγα

M.Ed. Εκπαιδευτικός της ΓΓΕΕΚΔΒΜΝ στο ΔΠΙΕΚ Πάτρας
apergiolga@yahoo.gr

Αγγελοπούλου Δήμητρα

M.Sc, PhD Μαθηματικός, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
daggelop74@gmail.com

Περίληψη

Στο παρόν άρθρο ερευνάται ο βαθμός αυτονομίας των νεοεισερχόμενων καταρτιζομένων στο ΔΠΙΕΚ Πάτρας κατά την εγγραφή τους σε προγράμματα κατάρτισης στην έναρξη της ακαδημαϊκής χρονιάς 2021-2022. Παράλληλα, τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας συγκρίνονται με εκείνα της έρευνας της χρονιάς που προηγήθηκε, καθώς μεσολάβησε μία μακρά περίοδος κοινωνικής αποστασιοποίησης και αποκλεισμού, λόγω της πανδημίας της νόσου covid-19. Η έρευνα έδειξε ότι μόνο το 55% των συμμετεχόντων ολοκλήρωσαν και τις δύο φάσεις των εγγραφών, την ηλεκτρονική και τη δια ζώσης, μόνοι τους. Ο βαθμός αυτονομίας των συμμετεχόντων κατά την ηλεκτρονική εγγραφή μειώθηκε κατά 8 ποσοστιαίες μονάδες (σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά) ενώ ο βαθμός αυτονομίας κατά την αυτοπρόσωπη εγγραφή μειώθηκε κατά 19 ποσοστιαίες μονάδες.

Λέξεις κλειδιά: Βαθμός αυτονομίας, κατάρτιση, ενηλικιότητα, ΔΙΕΚ, ΔΠΙΕΚ

Εισαγωγή

Τα Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Δ.ΙΕΚ) αποτελούν ευέλικτες δομές δωρεάν παροχής επαγγελματικής κατάρτισης σε απόφοιτους Λυκείου, ανεξαρτήτου ηλικίας, με στόχο τη διευκόλυνσή τους σε μία αγορά εργασίας της οποίας οι απαιτήσεις της παραγωγικής διαδικασίας διαρκώς μεταβάλλονται (Νόμος 4763/2020, άρθρο 22). Στις δομές αυτές προσέρχονται, κατά κύριο λόγο, άτομα από χαμηλά οικονομικά στρώματα του πληθυσμού (Γιωτόπουλος, Απέργη, & Αγγελοπούλου, 2021, σ. 176; Ματούση, Σαμαράς, & Σαρακινιώτη, 2014) και, κατά πλειοψηφία, νέοι και νέες που μόλις αποφοίτησαν από το Λύκειο και γενικότερα άτομα που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα της αναδυόμενης ενηλικιότητας, δηλαδή από 18 έως 25 ετών (ΕΛΣΤΑΤ, 2020). Σημαντικό προσόν των εκπαιδευτών που διδάσκουν στα Δ.ΙΕΚ αποτελεί η πιστοποίηση της επάρκειάς τους στην Εκπαίδευση Ενηλίκων από τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ) προκειμένου να διευκολυνθούν τα νέα άτομα στην κατάκτηση της ενηλικιότητάς τους, δηλαδή να μπορέσουν να αποκτήσουν ένα βαθμό ωριμότητας και υπευθυνότητας, εμπιστοσύνης στον εαυτό τους και αυτονομίας (Jarvis, 1983; Knowles, 1998; Rogers, 1999).

Η παρούσα έρευνα έχει ως αφορμή τις συνθήκες που δημιούργησε η πανδημία με την εφαρμογή της τηλεκπαίδευσης και της τηλεργασίας και σκοπό να διερευνήσει τη βασική αυτονομία των νεοεισερχόμενων καταρτιζομένων κατά την εγγραφή τους στο ΔΠΙΕΚ Πάτρας. Η εγγραφή υλοποιείται σε δύο φάσεις. Η πρώτη, είναι ηλεκτρονική και πραγματοποιείται, συνήθως, τον Αύγουστο, πριν την έναρξη της ακαδημαϊκής χρονιάς. Ακολουθεί η

επεξεργασία των στοιχείων και η μοριοδότησή τους, σε κεντρικό επίπεδο, από τη Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης & Νεολαίας (ΓΓΕΕΚΔΒΜΝ). Τα άτομα που εισάγονται σε πρόγραμμα κατάρτισης, καλούνται να προσκομίσουν τα δικαιολογητικά τους στο αντίστοιχο Δ.ΙΕΚ πραγματοποιώντας, με τον τρόπο αυτόν, τη δεύτερη φάση της εγγραφής τους, την αυτοπρόσωπη. Η πρώτη φάση της εγγραφής απαιτεί στοιχειώδεις ψηφιακές δεξιότητες, ενώ η δεύτερη απαιτεί βασικές κοινωνικές δεξιότητες.

Η καθολική εφαρμογή της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, λόγω της πανδημικής εξάπλωσης της ασθένειας του νέου κορωνοϊού, ώθησε όλες τις εκπαιδευτικές δομές –που υποχρεωτικά ανέστειλαν τη δια ζώσης λειτουργία τους– στην ψηφιακή εποχή. Το ίδιο συνέβη και σε αρκετές επιχειρήσεις, αλλά και υπηρεσίες του δημοσίου όπου εφαρμόστηκε, μερικώς ή ολικώς η τηλεργασία. Θα περίμενε κανείς ότι οι βασικές ψηφιακές δεξιότητες των ατόμων θα βελτιώνονταν προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της εποχής. Ο τρόπος με τον οποίο έγινε αυτή η -δίχως προηγούμενο- μετάβαση έκανε τον Lockee (2021) να δηλώσει ότι, στο κομμάτι που αφορά την εκπαίδευση, η καθολική εξ αποστάσεως διδασκαλία που εφαρμόστηκε παγκοσμίως θα μπορούσε να επιφέρει μόνιμες αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο (θα) πραγματοποιείται η εκπαίδευση από τώρα και στο εξής.

Από την άλλη μεριά, η χώρα μας φαίνεται να υστερεί αισθητά σε ψηφιακές δεξιότητες και υποδομές γεγονός που ώθησε αρκετούς σπουδαστές του ΔΠΙΕΚ Πάτρας σε διαρροή από τα προγράμματα κατάρτισης, αυξημένη κατά την περίοδο της πανδημίας (Γιωτόπουλος, Απέργη, & Αγγελοπούλου, 2021). Αυτή η έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων στη χώρα μας επιβεβαιώνεται και από την ετήσια έκθεση της χρονιάς 2021 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που καλείται «Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας, (DESI)». Η Ελλάδα κατατάσσεται 21η μεταξύ των 27 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρουσιάζοντας χαμηλό ποσοστό (51%) στα άτομα που έχουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες (ΕΕ, 2021, σ. 6).

Σε ό,τι αφορά τις κοινωνικές δεξιότητες, τα παιδιά και οι έφηβοι (ηλικίας από 8 έως 18 ετών) έδειξαν συναισθηματικές και συμπεριφορικές μεταβολές κατά τη διάρκεια του κατ' οίκον περιορισμού τους (lockdown) (Pizarro-Ruiz, & Ordóñez-Cambor, 2021). Κατά συνέπεια, ο υποχρεωτικός εγκλεισμός και η κοινωνική αποστασιοποίηση είχαν σοβαρές συνέπειες στον ψυχισμό και τη συμπεριφορά των ατόμων. Επηρέασαν αρνητικά τη μάθηση και την ανάπτυξη και εμπόδισαν τα άτομα να κοινωνικοποιηθούν ικανοποιητικά (Sikalı, 2020). Τα αποτελέσματα επισημαίνονται εντονότερα στους έφηβους αλλά και στους νέους έως 24 ετών (Orben, Tomona, & Blakemore, 2020) στους οποίους εντάσσεται και το μεγαλύτερο ποσοστό των νεοεισερχομένων στις δομές κατάρτισης των Δ.ΙΕΚ. Βέβαια, η ρύθμιση των συναισθημάτων, συχνά, σχετίζεται στενά με τα κίνητρα (Edisherashvili et al., 2022).

Η βιβλιογραφική αναζήτηση επιβεβαίωσε την απουσία ερευνών στη χώρα μας για τον βαθμό αυτονομίας των νέων ενηλίκων, πολύ περισσότερο για μία από τις εκφράσεις της που είναι η απόφαση και η υλοποίηση της εγγραφής σε ένα επαγγελματικό πρόγραμμα. Για τον λόγο αυτό θα αναφερθούμε στην έρευνα των Γιωτόπουλου, Απέργη και Αγγελοπούλου (2021) που είχε ως θεωρητικό πλαίσιο την αναδυόμενη ενηλικιότητα των σπουδαστών και τους υπερπροστατευτικούς γονείς που συνοδεύουν τα παιδιά τους ακόμα και μέσα σε προστατευμένα περιβάλλοντα, όπως είναι τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Διενεργήθηκε σε 323 νεοεισερχόμενους σπουδαστές του Δ.ΙΕΚ Πάτρας, με ερωτηματολόγιο, κατά το διάστημα 21/09/2020-10/10/2020. Το 78% του δείγματος αποτελείται από άτομα που πραγματοποίησαν μόνα τους την ηλεκτρονική εγγραφή και το 66,8% του δείγματος αποτελείται από άτομα που προσήλθαν μόνα τους να εγγραφούν στο Δ.ΙΕΚ Η έρευνα έδειξε ότι η ηλικία δεν φαίνεται να επιδρά στην αυτονομία της εγγραφής –ηλεκτρονικής και αυτοπρόσωπης–, ενώ η ανώτερη μόρφωση ενισχύει την αυτονομία στην ηλεκτρονική εγγραφή. Η αυτοπρόσωπη εγγραφή όσων έχουν προηγούμενη εμπειρία φοίτησης στην ίδια δομή χαρακτηρίστηκε από πλήρη αυτονομία, ενώ παρατηρήθηκε κι ένα ποσοστό της τάξης

του 15,5% που συνοδεύονταν από τους γονείς, παρόλο που δήλωσαν ότι κατοικούσαν μακριά από την οικογενειακή εστία.

Η αυτονομία ενός ατόμου εκφράζεται μέσω της συμπεριφοράς του να ενεργεί αυτόνομα, όπως είναι η αυτενέργεια της εγγραφής σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Ακόμη, η αυτονομία εξωτερικεύεται μέσω της γνωστικής ικανότητας του ατόμου για αυτοπροσδιορισμό και αυτοδιάθεση, όπως είναι η επιλογή επαγγέλματος μέσω της απόφασης παρακολούθησης ενός προγράμματος επαγγελματικής κατάρτισης. Επιπλέον, η αυτονομία εκδηλώνεται μέσω της συναισθηματικής κατάστασης της αυτοπεποίθησης και της αίσθησης της ατομικότητας, όπως είναι η αυτοπρόσωπη εγγραφή σε μία εκπαιδευτική δομή, χωρίς τη συνοδεία άλλων ενηλίκων.

Το θέμα της αυτονομίας των καταρτιζομένων είναι πολύ σημαντικό για δομές κατάρτισης όπως τα Δ.Ι.ΕΚ καθώς πολλές φορές διαπιστώνεται μία επιμονή των γονέων να εμπλέκονται στα διδακτικά και, κυρίως, στα διοικητικά θέματα της εκπαίδευσης των παιδιών τους τη στιγμή που, σύμφωνα με τη νομοθεσία, τα παιδιά τους είναι ενήλικα και η διοίκηση οφείλει να επικοινωνεί μόνο με τους καταρτιζόμενους για θέματα που τους αφορούν.

Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Η παρούσα έρευνα εξετάζει το βαθμό αυτονομίας της εγγραφής των νέων καταρτιζομένων στο Δ.Ι.ΕΚ Πάτρας κατά τις δύο φάσεις της, ηλεκτρονικά και δια ζώσης. Ταυτόχρονα, η παρούσα έρευνα αποτελεί συνέχεια εκείνης που πραγματοποιήθηκε ένα χρόνο νωρίτερα, στην ίδια δομή κατάρτισης (Γιωτόπουλος, Απέργη, & Αγγελοπούλου, 2021) επιδιώκοντας να συγκρίνει τα αποτελέσματα των δύο ερευνών προκειμένου να διαπιστωθεί εάν η εποχή της κοινωνικής απόστασης, της τηλεεκπαίδευσης και της τηλεργασίας επηρέασε τη συμπεριφορά των ατόμων κατά τη φάση της εγγραφής τους σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν ήταν τα εξής:

1. Σε ποιο βαθμό οι καταρτιζόμενοι του Α' εξαμήνου πραγματοποίησαν την ηλεκτρονική εγγραφή μόνοι τους;
2. Σε ποιο βαθμό οι καταρτιζόμενοι του Α' εξαμήνου πραγματοποίησαν τη δια ζώσης εγγραφή μόνοι τους;
3. Τι άλλαξε την εποχή της πανδημίας ως προς τον βαθμό αυτονομίας των νεοεισερχόμενων καταρτιζομένων;

Με βάση όσα αναφέρθηκαν στην εισαγωγή και σε συνδυασμό με «τα σημαντικά βήματα που έγιναν μέχρι σήμερα στον ψηφιακό μετασχηματισμό του δημόσιου τομέα» (Βουλγαράκης, 2021, σ. 12) επηρεάζοντας πολλές διαδικασίες της καθημερινότητας, υποθέτουμε ότι οι ψηφιακές δεξιότητες ίσως να αυξήθηκαν ελαφρώς, οπότε αναμένουμε να αυξήθηκε η αυτονομία των νεοεισερχόμενων κατά την ηλεκτρονική αίτηση. Από την άλλη μεριά, η κοινωνική απόσταση που επιβλήθηκε, λόγω της πανδημίας, γεννά ερωτήματα για την αυτονομία κατά την αυτοπρόσωπη εγγραφή.

Μεθοδολογία έρευνας

Ερευνητική προσέγγιση – Ερευνητικό εργαλείο

Η έρευνα προσεγγίστηκε ποσοτικά καθώς το κύριο ερευνητικό ερώτημα απαιτούσε την εξακρίβωση της έκτασης του φαινομένου (Creswell, 2011) της αυτόνομης εγγραφής των νέων καταρτιζομένων. Επιλέχθηκε έρευνα συσχετίσεων ώστε να διαφανούν οι σχέσεις μεταξύ των παραγόντων και των στοιχείων που είναι σημαντικά για τα εξεταζόμενα φαινόμενα (Cohen & Manion, 1994). Για τη συλλογή των δεδομένων επιλέχθηκε το ερωτηματολόγιο και για το παρόν άρθρο αξιοποιήθηκαν τα αποτελέσματα 15 ερωτήσεων. Το ίδιο ερωτηματολόγιο, σχεδιασμένο από τους ερευνητές να μετρούν μεταβλητές σε ονομαστικές κλίμακες (Creswell, 2011, σ. 203), είχε δοθεί και στην έρευνα που διενεργήθηκε την προηγούμενη χρονιά (Γιωτόπουλος, Απέργη, & Αγγελοπούλου, 2021). Οι ερωτήσεις μετρούν δημογραφικά, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των καταρτιζομένων και θέτουν ευθέως

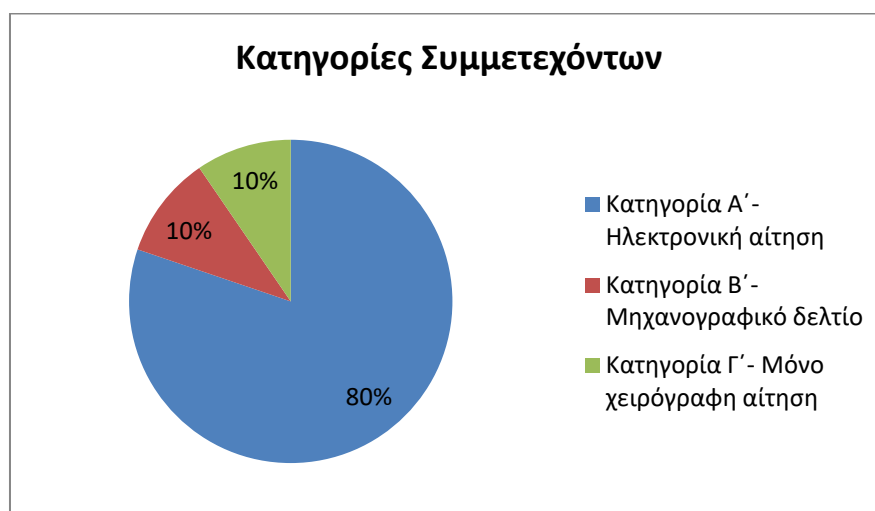
ερωτήματα για θέματα αυτονομίας γενικά (π.χ. κατοικώ: α) μόνος/η, β) με τους γονείς μου, γ) με τα αδέρφια μου, δ) συγκατοικώ με φίλο/φίλη, ε) με τη δική μου οικογένεια) και θέματα αυτονομίας κατά την εγγραφή. Παράδειγμα: «Την ηλεκτρονική εγγραφή την έκανες α) μόνος/η, β) με τη βοήθεια των γονιών, γ) με τη βοήθεια φίλων, δ) άλλο». Αντίστοιχο ήταν και το ερώτημα για την αυτοπρόσωπη εγγραφή.

Εγκυρότητα και αξιοπιστία ερευνητικού εργαλείου

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα είχε δοθεί σε πιλοτική φάση το 2020 σε 30 καταρτιζόμενους, ώστε να ελεγχθεί ο βαθμός κατανόησης ως προς τρόπο διατύπωσης των ερωτήσεων και, κατόπιν βελτιώσεων, αναρτήθηκε στο διαδίκτυο και απαντήθηκε από 323 άτομα. Για την παρούσα έρευνα έγιναν ελάχιστες τροποποιήσεις μόνο ως προς την ομαδοποίηση ορισμένων ονομαστικών κλιμάκων. Δεν μπορούμε να μιλήσουμε για αξιοπιστία του ερωτηματολογίου καθώς δεν υπήρξε επανάληψη των μετρήσεων στην ίδια ομάδα και δεν είμαστε σε θέση να εξάγουμε συμπεράσματα για την εσωτερική του συνοχή καθώς για τη μέτρηση κάθε μεταβλητής σχεδιάστηκε μία μόνο πρόταση στην προσπάθειά μας να μειώσουμε την έκταση του ερωτηματολογίου.

Δείγμα

Το σύνολο των εγγεγραμμένων νεοεισερχόμενων καταρτιζομένων στο Δ.ΙΕΚ Πάτρας ήταν 392 άτομα. Από αυτά, απάντησαν στο ερωτηματολόγιο τα 293, δηλαδή ποσοστό 75%. Το δείγμα των συμμετεχόντων χωρίζεται σε τρεις διακριτές κατηγορίες. Στην Α' κατηγορία ανήκουν οι καταρτιζόμενοι που συμμετείχαν τόσο στην ηλεκτρονική εγγραφή όσο και στη δια ζώσης εγγραφή –βάσει της τυπικής διαδικασίας εγγραφής στα Δ.ΙΕΚ–, όπου οι συμμετέχοντες ανήλθαν στα 235 άτομα. Στη Β' κατηγορία ανήκουν οι υποψήφιοι των πανελλαδικών εξετάσεων που συμπλήρωσαν Μηχανογραφικό Δελτίο για την εισαγωγή τους στα Δ.ΙΕΚ. Γεγονός που εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στη δομή των Δ.ΙΕΚ, εντάσσοντάς την παράλληλα στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα (Νόμος 4763/2020). Σε αυτή την κατηγορία, ο συνολικός πληθυσμός ήταν 32 άτομα από τα οποία τα 30 συμμετείχαν στην έρευνα. Στη Γ' κατηγορία ανήκουν οι καταρτιζόμενοι που προσήλθαν στα Δ.ΙΕΚ κατά την τελευταία φάση των εγγραφών και στην οποία εγγράφονται στις εναπομείνουσες θέσεις μόνο δια ζώσης, όπου οι συμμετέχοντες ανήλθαν στους 28. Στο Σχήμα 1 αποτυπώνονται τα ποσοστά των συμμετεχόντων από την κάθε κατηγορία.

Σχήμα 1. Το δείγμα της έρευνας με βάση τον τρόπο εγγραφής στο ΔΠΙΕΚ

Δημογραφικά στοιχεία του δείγματος

Από τα 293 άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα, οι γυναίκες αποτελούν το 59%. Η μεγάλη πλειοψηφία των εκπαιδευομένων έχει ηλικία έως 21 ετών (77,8%) και απολυτήριο Γενικού

Λυκείου (77%). Περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες δεν έχουν εργαστεί ποτέ (55,3%), το 25,9% δηλώνει ότι έχει εργασιακή εμπειρία και το 18,8% ότι εργάζεται (Πίνακας 1).

Πίνακας 1. Η εργασιακή κατάσταση των συμμετεχόντων

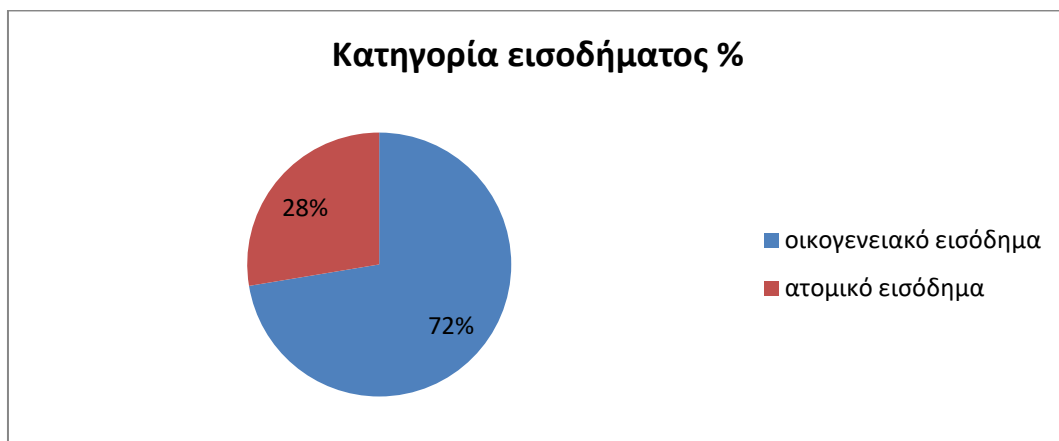
Εργασιακή κατάσταση	Πλήθος	Ποσοστό (%)
Δεν έχω εργαστεί ποτέ	162	55,3
Έχω εργαστεί - εργάζομαι περιστασιακά	76	25,9
Είμαι εργαζόμενος/η	55	18,8
Σύνολο	293	100,0

Οι περισσότεροι διαμένουν στην Πάτρα και τα περίχωρά της (57%), ένα μεγάλο ποσοστό δηλώνει μόνιμη κατοικία εκτός νομού Αχαΐας (23,5%) και οι υπόλοιποι δηλώνουν διαμονή εντός νομού Αχαΐας. Η πλειοψηφία των σπουδαστών κατοικεί με τους γονείς (73,4%), το 9,2% δηλώνει ότι διαμένουν μόνοι τους και το 8,8% ότι έχουν δική τους οικογένεια, όπως φαίνεται στον Πίνακα 2.

Πίνακας 2. Οι πρώτες ενδείξεις γενικής αυτονομίας από τη συγκατοίκηση

Συγκατοίκηση	Πλήθος	Ποσοστό (%)
Με τους γονείς μου	215	73,4
Μόνος/η μου	27	9,2
Με τα αδέρφια μου	13	4,4
Συγκατοικώ με φίλο/φίλη	11	3,8
Δική μου οικογένεια	26	8,9
Συγγενείς	1	0,3
Σύνολο	293	100,0

Το είδος του εισοδήματος που καταγράφεται είναι κυρίως οικογενειακό (72,4%) ενώ μόνο το 27,6% των καταρτιζομένων καταγράφουν ατομικό εισόδημα (Σχήμα 2). Τα αποτελέσματα αυτά συνάδουν και με το γεγονός ότι η πλειοψηφία των καταρτιζομένων κατοικεί με τους γονείς και δεν έχει εργαστεί ποτέ.

Σχήμα 2. Είδος εισοδήματος συμμετεχόντων

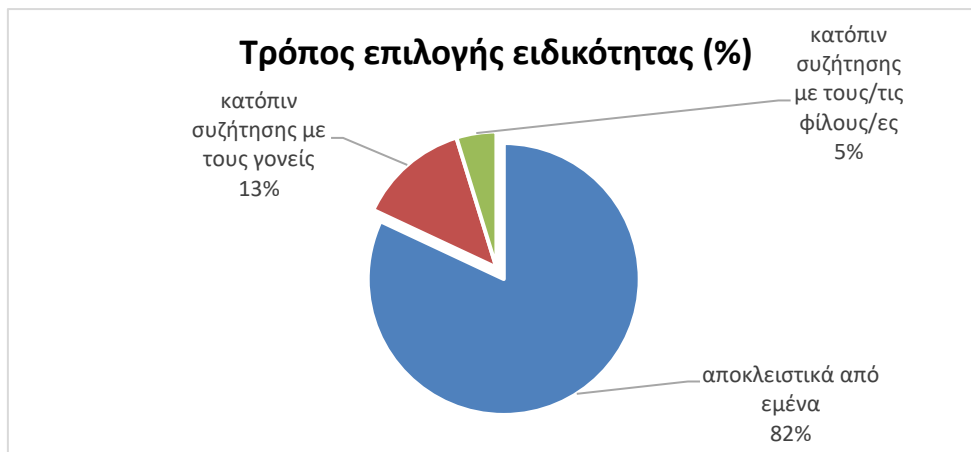
Τα στοιχεία του ύψους του εισοδήματος (Πίνακας 3) καταγράφουν ότι πολλοί περισσότεροι από αυτούς που δηλώνουν ατομικό εισόδημα (64,9%) έχουν εισόδημα

μικρότερο από 5.000 ευρώ, δηλαδή είναι κάτω από το όριο της φτώχειας σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (2021).

Πίνακας 3. Ύψος εισοδήματος συμμετεχόντων

Εισόδημα	Πλήθος	Ποσοστό (%)
< 1.000 ευρώ	132	45,1
1.001-5.000 ευρώ	58	19,8
5.001-10.000 ευρώ	49	16,7
10.001 ευρώ και άνω	54	18,4
Σύνολο	293	100,0

Η επιλογή της ειδικότητας είναι αποκλειστική απόφαση των συμμετεχόντων σε ποσοστό 81,9% ενώ, τουλάχιστον, ένας στους δέκα (13,3%) επέλεξε την ειδικότητα κατόπιν συζήτησης με τους γονείς (Σχήμα 3).

Σχήμα 3. Επιπλέον ενδείξεις γενικής αυτονομίας από τον τρόπο επιλογής του προγράμματος κατάρτισης

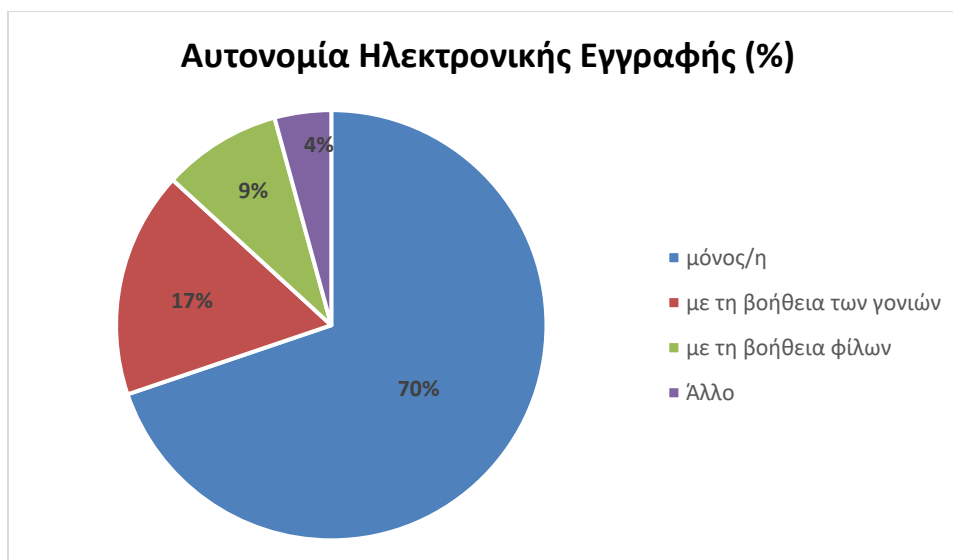
Μέθοδος ανάλυσης των δεδομένων

Για τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό SPSS (v. 25). Διερευνήθηκε η ύπαρξη στατιστικά σημαντικών συσχετίσεων με τον έλεγχο ανεξαρτησίας χ^2 . Στις περιπτώσεις που το επίπεδο σημαντικότητας είναι μικρότερο από 5%, δηλαδή το p-value (significance στο SPSS) του ελέγχου είναι μικρότερο του 0,05, η μηδενική υπόθεση ότι δεν υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των απαντήσεων των υποομάδων του δείγματος δεν γίνεται δεκτή. Στις περιπτώσεις που ο έλεγχος δεν είναι ισχυρός διότι εντοπίζονται αρκετοί συνδυασμοί συσχέτισης με μικρό ή μηδενικό πλήθος τιμών, ακόμη κι αν φαίνεται να υπάρχει σημαντική συσχέτιση, τα αποτελέσματα θεωρούνται ως ενδείξεις συσχέτισης. Τέλος, όταν ο έλεγχος χ^2 είναι ισχυρός, τότε παρουσιάζονται και οι τιμές p-value.

Αποτελέσματα

Βαθμός αυτονομίας καταρτιζομένων κατά την ηλεκτρονική εγγραφή

Στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα δεν υπολογίζουμε το δείγμα της Β' κατηγορίας –καθώς το Μηχανογραφικό Δελτίο συμπληρώνεται με τη βοήθεια των καθηγητών του Λυκείου στο οποίο φοιτά ο/η υποψήφιος/α την περίοδο εκείνη– και το δείγμα της Γ' κατηγορίας. Επομένως οι συμμετέχοντες στο ερώτημα αυτό ανέρχονται στα 235 άτομα. Από τα άτομα αυτά, ένα ποσοστό της τάξης του 70% πραγματοποίησαν την ηλεκτρονική εγγραφή μόνοι τους, όπως φαίνεται στο Σχήμα 4.

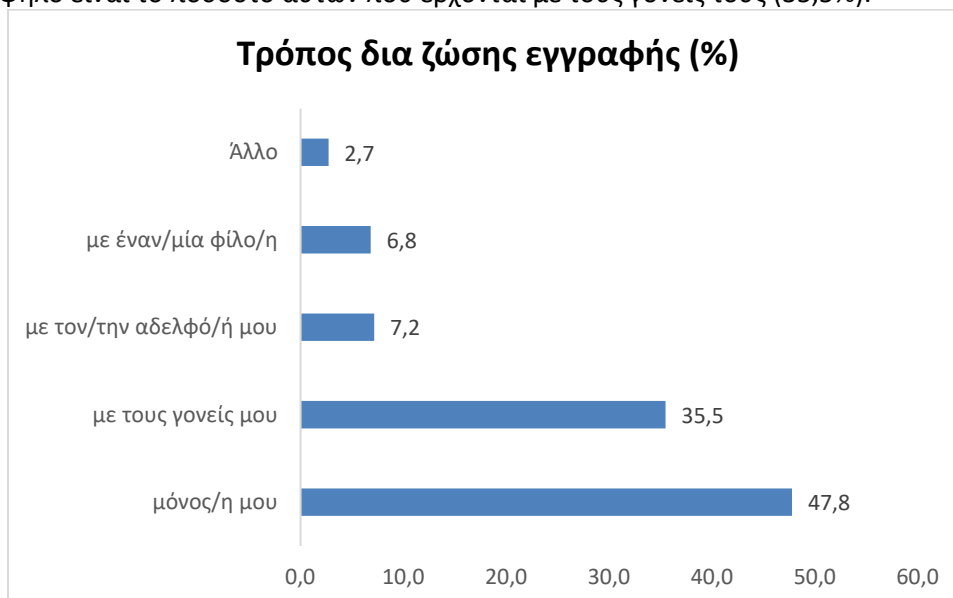

Σχήμα 4. Βαθμός αυτονομίας κατά την ηλεκτρονική εγγραφή N=235

Το 17% των συμμετεχόντων συμπλήρωσε την ηλεκτρονική αίτηση εγγραφής με τη βοήθεια των γονέων. Συμπληρωματικά μπορεί να ειπωθεί ότι η Α' κατηγορία των συμμετεχόντων παρουσιάζει και αυξημένο ποσοστό συγκατοίκησης με τους γονείς. Το ποσοστό όσων κατοικούν με τους γονείς, στο σύνολο του πληθυσμού (N=293), ανέρχεται στο 73,4%. Το ποσοστό των ατόμων της Α' Κατηγορίας (N=235) που κατοικούν με τους γονείς ανεβαίνει στο 77,9%.

Βαθμός αυτονομίας καταρτιζομένων κατά τη δια ζώσης εγγραφή

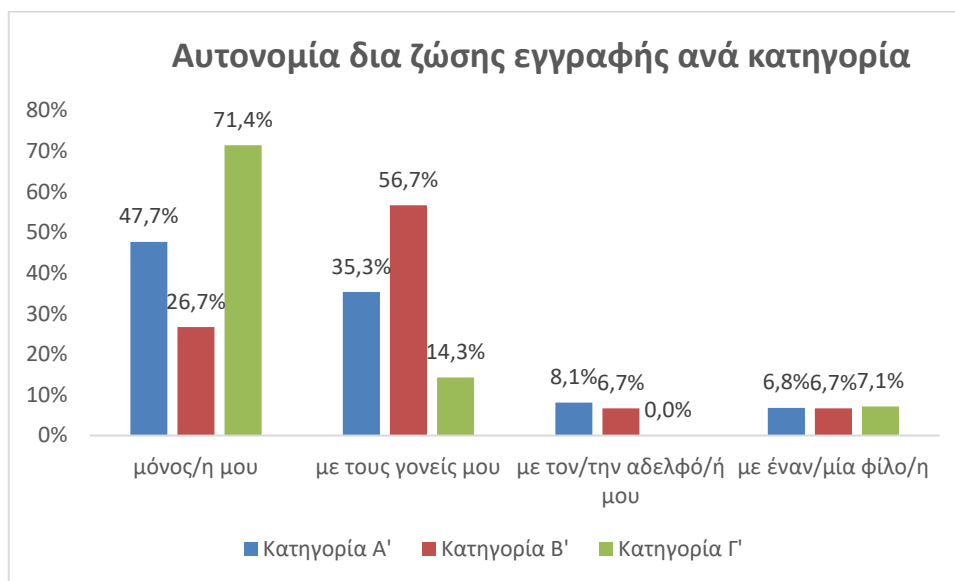
Στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα υπολογίζονται όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα, δηλαδή 293 άτομα. Εδώ παρατηρούμε ότι σχεδόν οι μισοί εγγεγραμμένοι (47,8%) προσέρχονται μόνοι τους στο χώρο του ΔΠΙΕΚ για την ολοκλήρωση της εγγραφής τους, ενώ πολύ υψηλό είναι το ποσοστό αυτών που έρχονται με τους γονείς τους (35,5%).

Σχήμα 5. Αυτονομία Δια Ζώσης Εγγραφής. N=293

Τη μεγαλύτερη αυτονομία κατά τη δια ζώσης εγγραφή παρουσιάζει η Γ' κατηγορία, όπου 20 από τα 28 άτομα προσήλθαν μόνα τους (71,4%). Ακολουθεί η κατηγορία Α' στην οποία τα

112 από τα 235 άτομα προσήλθαν μόνο τους (47,7%). Στην κατηγορία Β' μόνο 8 από τα 30 άτομα εγγράφηκαν μόνο τους (26,7%).

Σχήμα 6. Σύγκριση Κατηγοριών στη Δια Ζώσης Εγγραφή (%)

Από τους εγγεγραμμένους της Α' Κατηγορίας που πραγματοποίησαν την ηλεκτρονική εγγραφή μόνοι τους, μόνο το 55,5% πραγματοποίησαν και τη δια ζώσης εγγραφή στο ΔΠΙΕΚ μόνοι τους. Το 28% αυτών προσήλθαν για τη δια ζώσης εγγραφή τους μαζί με τους γονείς τους. Επίσης, το 65% των συμμετεχόντων της Α' Κατηγορίας πραγματοποίησαν και την ηλεκτρονική και τη δια ζώσης εγγραφή τους μαζί με τους γονείς τους. Μόνο το 25% αυτών που είχαν πραγματοποιήσει την ηλεκτρονική εγγραφή μαζί με τους γονείς τους προσήλθαν μόνοι τους για την ολοκλήρωση της διαδικασίας στο ΔΠΙΕΚ. Ο στατιστικός έλεγχος δίνει ενδείξεις διαφοροποίησης της δια ζώσης εγγραφής ανάλογα με τον τρόπο ηλεκτρονικής εγγραφής, όπως αποτυπώνεται στον Πίνακα 4.

Πίνακας 4. Αυτονομία Ηλεκτρονικής Εγγραφής και Δια Ζώσης Εγγραφής

		Εγγραφή Δια Ζώσης					
		μόνος/η μου	με τους γονείς μου	με τον/την αδελφό/ή μου	με έναν/μία φίλο/η μου	Άλλο	Σύνολο
Ηλεκτρονική Εγγραφή	μόνος/η	55,5%	28,0%	8,5%	5,5%	2,4%	100,0%
	με τη βοήθεια των γονιών	25,0%	65,0%	7,5%		2,5%	100,0%
	με τη βοήθεια φίλων	33,3%	33,3%		33,3%		100,0%
	Άλλο	40,0%	40,0%	20,0%			100,0%
Σύνολο		47,7%	35,3%	8,1%	6,8%	2,1%	100,0%

Τι άλλαξε την εποχή της πανδημίας στον βαθμό αυτονομίας κατά την εγγραφή
 Συγκρίνοντας την ηλεκτρονική εγγραφή και την αυτοπρόσωπη εγγραφή όπως αυτές καταγράφηκαν στις δυο έρευνες από την ίδια συγγραφική ομάδα, διαπιστώνονται στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των δυο ακαδημαϊκών ετών.

Όσον αφορά την ηλεκτρονική εγγραφή, παρατηρούμε ότι το ποσοστό των εγγεγραμμένων που πραγματοποίησαν μόνοι τους την ηλεκτρονική τους εγγραφή μειώθηκε από 78,0% σε 69,8%. Η διαφορά αυτή οφείλεται μόνο κατά 1% στους γονείς (από 15,9% σε 17%). (Έλεγχος χ^2 sig = 0)

Πίνακας 5. Πίνακας συσχέτισης αυτονομίας ηλεκτρονικής εγγραφής μεταξύ των δύο ετών

Την ηλεκτρονική εγγραφή σας στο ΔΠΙΕΚ Πάτρας την κάνατε:

		μόνος/η	με τη βοήθεια των γονιών	με τη βοήθεια φίλων	Άλλο	Σύνολο
έτος	2020	78,0%	15,9%	6,1%		100,0%
	2021	69,8%	17,0%	8,9%	4,3%	100,0%
Σύνολο		74,5%	16,4%	7,3%	1,8%	100,0%

Αντίστοιχα, για τη δια ζώσης εγγραφή παρατηρούμε ότι το ποσοστό των εγγεγραμμένων που πραγματοποίησαν μόνοι τους δια ζώσης εγγραφή μειώνεται από 66,8% σε 47,8%, και η διαφορά οφείλεται, κυρίως, κατά 12,8% στους γονείς (από 15,9% σε 17%). (Έλεγχος χ^2 sig = 0).

Πίνακας 6. Πίνακας συσχέτισης αυτονομίας δια ζώσης εγγραφής μεταξύ των δύο ετών

Τη δια ζώσης εγγραφή στο ΔΠΙΕΚ την κάνατε

		μόνος/η	με γονείς	με φίλο/αδελφό	Σύνολο
έτος	2020	66,8%	22,7%	10,5%	100,0%
	2021	47,8%	35,5%	16,7%	100,0%
Σύνολο		57,6%	28,9%	13,5%	100,0%

Συζήτηση - Συμπεράσματα - Προτάσεις

Η παρούσα έρευνα διερευνά τον βαθμό αυτονομίας κατά την ηλεκτρονική και την αυτοπρόσωπη εγγραφή στο ΔΠΙΕΚ Πάτρας των νεοεισερχόμενων, στη δομή, καταρτιζομένων. Λαμβάνει χώρα μετά την επαναφορά της δια ζώσης εκπαίδευσης, έπειτα από μία μακρά περίοδο κοινωνικής αποστασιοποίησης. Μπορεί να αναγνωστεί αυτόνομα ή σε συνδυασμό με την έρευνα που προηγήθηκε, από τους ίδιους ερευνητές, έναν χρόνο νωρίτερα –όταν τα μέτρα κατά της πανδημίας ήταν πρόσκαιρα και δεν είχαν τόσο μεγάλη διάρκεια. Η έρευνα θίγει θέματα που σχετίζονται, άμεσα ή έμμεσα, με τις βασικές ψηφιακές δεξιότητες των συμμετεχόντων, την εμπιστοσύνη στον εαυτό και την πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία σε μία δημόσια δομή κατάρτισης. Η συνεισφορά της έγκειται στον εμπλουτισμό της βιβλιογραφίας σε θέματα αυτονομίας στον χώρο της επαγγελματικής κατάρτισης –όπου οι σπουδαστές φοιτούν μόνο δυόμιση χρόνια κι έπειτα θεωρούνται ικανοί να εισέλθουν στην αγορά εργασίας και να βιοποριστούν. Καθώς η έρευνα συγκρίνει στάσεις και συμπεριφορές ατόμων πριν και μετά την περίοδο του αποκλεισμού, λόγω της πανδημίας, μπορεί να συνεισφέρει και στον προσδιορισμό ορισμένων κοινωνικών συνεπειών της. Βέβαια, η αναφορά μπορεί να γίνει μόνο με ενδείξεις, καθώς τα άτομα που ερευνώνται, αν και ανήκουν στην ίδια ομάδα, δηλαδή τους νεοεισερχόμενους σπουδαστές που προσέρχονται στον ίδιο φορέα κατάρτισης, δηλαδή στο ΔΠΙΕΚ Πάτρας, δεν είναι τα ίδια και στις δύο περιπτώσεις.

Τα γενικά συμπεράσματα είναι ότι οι συμμετέχοντες παρουσιάζουν μία γενική αυτονομία ως προς την επιλογή της ειδικότητας που αποφάσισαν να ακολουθήσουν σε ποσοστό 81,9%. Το ποσοστό αυτό μειώνεται όταν αναφερόμαστε στη συγκατοίκηση με τους γονείς (το 73,4% ζει μαζί τους) και μειώνεται ακόμη περισσότερο όταν κάνουμε λόγο για οικονομική αυτονομία, καθώς το 55% των ατόμων δεν έχει εργαστεί ποτέ. Ακόμη, όμως, και από αυτούς που δηλώνουν σταθερά εργαζόμενοι, το 12,6% εξακολουθεί να ζει μαζί με τους γονείς καθώς το 64,9% των εργαζομένων δηλώνουν ατομικό εισόδημα κάτω από 5000 ευρώ το χρόνο, γεγονός που δεν τους επιτρέπει να αυτονομηθούν πλήρως από την οικογενειακή εστία. Επιβεβαιώνεται σταθερά και σε βάθος χρόνου, από διαφορετικές έρευνες όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή, ότι οι σπουδαστές των Δ.Ι.ΕΚ προέρχονται από τα λιγότερο ευνοημένα οικονομικά στρώματα του πληθυσμού, γεγονός που αποτελεί εμπόδιο στην αυτονομία και την ανεξαρτησία τους.

Αν και τα ποσοστά της αυτονομίας κατά την εγγραφή αλλάζουν όταν πρόκειται για ηλεκτρονική και δια ζώσης –68,9% και 47,8% αντίστοιχα–, είναι εντυπωσιακό ότι μόνο το 55% των συμμετεχόντων μπόρεσαν να ολοκληρώσουν και τις δύο φάσεις της εγγραφής μόνοι τους. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι οι συμμετέχοντες αισθάνονται μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στις ψηφιακές τους δεξιότητες και μικρότερη στις κοινωνικές τους. Παρόλα αυτά η σύγκριση των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας με εκείνα του προηγούμενου έτους φανερώνει μία πτώση στην αυτονομία της ηλεκτρονικής εγγραφής κατά 8 ποσοστιαίες μονάδες. Δηλαδή, το έτος τηλεκαίδεισης και τηλεργασίας που προηγήθηκε δεν φαίνεται να βελτίωσε τις ψηφιακές δεξιότητες των συμμετεχόντων, διαψεύδοντας την αρχική μας υπόθεση. Αντίθετα, επιβεβαιώθηκαν οι υποψίες μας για τις επιπτώσεις της κοινωνικής αποστασιοποίησης. Η αυτονομία της αυτοπρόσωπης εγγραφής μειώθηκε κατά 19 ποσοστιαίες μονάδες. Πιστεύουμε ότι τα επόμενα χρόνια οι επιπτώσεις αυτές θα γίνονται ολοένα και πιο αισθητές σε όλες τις κοινωνικές εκφάνσεις, ειδικά των νέων ανθρώπων.

Τέλος, πρέπει να ειπωθεί ότι παραμένει σε εκκρεμότητα –και μπορεί να αποτελέσει προβληματισμό μελλοντικής έρευνας– το ερώτημα κατά πόσο η έλλειψη αυτονομίας κατά την ηλεκτρονική εγγραφή αφορά μόνο στην έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων ή σχετίζεται με ελλείψεις και σε άλλες δεξιότητες όπως είναι η κατανόηση κειμένου, η ανάληψη πρωτοβουλιών και η γενικότερη εμπιστοσύνη στον εαυτό ή ακόμη και έλλειψη κινήτρου στην παρακολούθηση ενός προγράμματος κατάρτισης.

Αναφορές

- Cohen, L., & Manion, L. (1994). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας* (μτφ. Χ. Μητσοπούλου & Μ. Φιλοπούλου). Αθήνα: Μεταίχιμο
- Creswell, J. W. (2011). *Η έρευνα στην εκπαίδευση: Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας* (μτφ. Ν. Κουβαράκου & Χ. Τσορμπατζούδης). Αθήνα: Ίων (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2008).
- Edisherashvili, N., Saks, K., Pedaste, M., & Leijen, Ä. (2022). Supporting self-regulated learning in distance learning contexts at higher education level: Systematic literature review. *Frontiers in Psychology*, 12 doi:10.3389/fpsyg.2021.792422
- European Commission (2021). Digital Economy and Society Index (DESI) 2021; DESI methodological note. Προσπελάστηκε στις 20/12/2021 από: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/qanda_21_5483
- Jarvis, C. (1983). *Adult and Continuing Education*. London: Croom Helm.
- Knowles, M. (1998). *The Adult Learner*. Houston, Texas: Gulf Publishing Company.
- Lockee, B. B. (2021). Online education in the post-COVID era. *Nature Electronics*, 4(1), 5–6. <https://doi.org/10.1038/s41928-020-00534-0>
- Orben, A., Tomova, L., & Blakemore, S. J. (2020). The effects of social deprivation on adolescent development and mental health. *The Lancet. Child & adolescent health*, 4(8), 634–640. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(20\)30186-3](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(20)30186-3)

Pizarro-Ruiz, J. P., & Ordóñez-Cambor, N. (2021). Effects of Covid-19 confinement on the mental health of children and adolescents in Spain. *Scientific Reports*, 11(1), 11713. <https://doi.org/10.1038/s41598-021-91299-9>

Rogers, A. (1999). *Η εκπαίδευση ενηλίκων* (μτφ. Μ. Παπαδοπούλου & Μ. Τόμπρου). Αθήνα: Μεταίχμιο (έκδοση πρωτοτύπου 1996)

Sikali K. (2020). The dangers of social distancing: How COVID-19 can reshape our social experience. *Journal of community psychology*, 48(8), 2435–2438. <https://doi.org/10.1002/jcop.22430>

Βουλγαράκης, Γ. (2021). Η Ελλάδα στην τέταρτη βιομηχανική επανάσταση. *Καινοτομία Έρευνα και Ψηφιακή Οικονομία*, 120, 12-13. Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου. Ανακτήθηκε στις 27/04/2022 από: https://www.ekt.gr/sites/ekt-site/files/magazine-files/Kainotomia_120.pdf

Γιωτόπουλος, Γ., Απέργη, Ό. & Αγγελοπούλου, Δ. (2021). Νεοεισερχόμενοι καταρτιζόμενοι και βαθμός αυτονομίας κατά την εγγραφή σε πρόγραμμα κατάρτισης στο ΔΙΕΚ Πάτρας. *International Journal of Educational Innovation*, 3(3), 169–181. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5083056>

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2021). *Δελτίο Τύπου Κίνδυνος Φτώχειας. Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2020*. Προσπελάστηκε στις 03/04/2022 από: <https://www.statistics.gr/documents/20181/e944c120-8160-e879-8ca6-203c8f298156>

ΕΛΣΤΑΤ (2020). 2L. *Εγγεγραμμένοι Σπουδαστές Δημόσιων και Ιδιωτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης 2017* (Έκδοση 1.0). Ανακτήθηκε στις 21/01/2021 από: <https://www.statistics.gr>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021). *Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI) 2021; Ελλάδα*. Προσπελάστηκε στις 20/12/2021 από: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/80588>

Ματούση, Μ., Σαμαράς, Β., & Σαρακινιώτη, Α. (2014). *Μεταξύ δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης: Διερευνώντας τον τομέα της μεταδευτεροβάθμιας – μη τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τις επιλογές των σπουδαστών των Δημόσιων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΔΙΕΚ αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας)*. Τελική έκθεση. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Ανακτήθηκε από: http://dsep.uop.gr/attachments/CVs/tsatsaroni/DIEK-Report_final_final_2014.pdf

Νόμος 4763/2020. Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης. ΦΕΚ 254, τ. Α', 21.12.2020.